

Bilaga 5

Exempel på frågeformulär som finns tillgängliga på svenska:

ABAS (Adaptive Behavior Assessment System): Anhörigskattning av adaptiva färdigheter hos barn och ungdom (5 – 21 år). Speciellt användbart vid utvecklingsstörning och andra kognitiva funktionsnedsättningar. 9 skalor och tre färdighetsområden: Kognitiva, sociala och praktiska. Övergripande mått på generell adaptiv färdighet, kan utgöra underlag för bedömning enligt ICF. Tidsåtgång ca 20 min. Copyrightskyddad, säljs via Pearson Assessment

ASRS (Adult ADHD Self-Report Scale) (Kessler et al, 2005): Enkel självskattningsskala framtagen av WHO för skattning av ADHD-symtom hos vuxna. Innehåller totalt 18 frågor varav de första 6 kan användas som en enkel screening. Skalan avser att ge en uppfattning om både symtombelastningen och frekvens av symtom. Används även för utvärdering av behandlingsresultat. Skalan finns tillgänglig på Internet på en rad olika språk:
<http://www.hcp.med.harvard.edu/ncs/ftpd/adhd/18Q-Swedish%20FINAL.pdf>

ASSQ (Asperger Syndrome Screening Questionnaire): Screeninginstrument utvecklat av Ehlers & Gillberg. 27 frågor om personens beteende i 8 - 12-årsåldern, att besvaras av föräldrar eller lärare. Svaren skattas med 0, 1 eller 2 poäng (högre poäng = större avvikelse).

AQ (Autism Quotient): Frågeformulär utvecklat av Baron-Cohen med 50 frågor om ”autistiska drag”, uppdelade i 5 kategorier, som personen fyller i själv. Kan användas som utgångspunkt i diskussion med personen snarare än som ett diagnostiskt instrument då det ger falskt negativa och falskt positiva svar. Formuläret är inte utvärderat för personer med annan diagnos än Aspergers syndrom.

Brown ADD-RS (Brown ADD Rating Scale) (Brown, 1996): Skattningsskala som antingen kan användas som självskattningsinstrument eller i intervjuform. Kan också fyllas i av en närstående. Innefattar 40 items inom fem olika funktionsområden: a) organisation och prioritering, b) fokusering och uppmärksamhet c) aktivitetsnivå, d) frustrationstolerans och e) arbetsminne. Således ingår frågor om svårigheter som inte inkluderas i nuvarande diagnoskriterier för ADHD. Istället fokuseras frågorna på ADD, uppmärksamhetsstörning. Skalan är copyrightskyddad, säljs via Psykologiförlaget.

CAARS (Conners Adult ADHD Rating Scale): Självskattningsskala för vuxna som innefattar 30 frågor kring ADHD-symtom. För att använda skalan krävs licens.

5-15/FTF (Five To Fifteen) (Kadesjö et al 2004): Nordiskt frågeformulär om beteende och utvecklingsavvikelser under uppväxten (5- till 15-årsåldern). Besvaras av föräldrar. Hjälper föräldrar att erinra sig hur personen fungerade under uppväxten inom områdena koncentration, samspel, psykisk hälsa, motorik, språk, inlärningsförmåga, minne och perception. Framtaget för att fånga upp aktuella problem hos ett barn, men kan användas retrospektivt vid bedömning av vuxna. Finns på www.5-15.org på flera språk.

RAADS (Ritvo Autism Asperger's Diagnostic Scale) (Ritvo et al, 2008): Självskattningsskala som innefattar 80 påståenden som graderas från 0-3. Högre än 77 poäng stödjer diagnos medan poäng under 64 talar för att diagnos är osannolik. Asterixförsedda frågor har omvänd poäng. Skalan utger sig inte för att vara ett diagnostiskt instrument. Finns att hämta på: <http://www.slso.sll.se/upload/CePF/Neuropsykproj/RAADS%202007%20svenska,%20klinisk,%20kryss.pdf>

WRAADDS (Wender-Reimherr Adult Attention Deficit Disorder Scale) (Reimherr et al 2005) tidigare benämnd WRASS, (Wender, 1995). Översatt och bearbetad av Sally Sehlén, har använts länge i Sverige. Kan användas både som intervju och som självskattningsskala, en version för anhöriga finns också. Frågorna utgår från de s.k. Utah-kriterierna för ADHD. Totalt ingår 35 frågor grupperade under följande områden: uppmärksamhetssvårigheter, hyperaktivitet/rastlöshet, affektiv labilitet, kort stubin, organisationssvårigheter, stresskänslighet och impulsivitet. Varje symptom graderas från 0–4. Skalan lämpar sig väl som underlag för en semistrukturerad intervju.

WURS (Wender Utah Rating Scale): Retrospektivt självskattningsformulär med 61 påståenden som fångar upp ADHD-symtom i barndomen (Ward et al 1993, McCann et al 2000). Svaren på 25 utvalda frågor används vid poängberäkningen, där >44p bedöms som sannolik ADHD, >39p som trolig ADHD. Skalan har dock inte den sensitivitet och specificitet som man initialt hävdade (Suhr et al, 2009) och överensstämmelsen i skattning mellan barndom och vuxen ålder brister.

Observationsskalor:

A&O (ADHD & Autismspektrumtillstånd – Observationshjälpmedel) innefattar 24 parametrar att bedöma på en visuell analogskala. Är tänkt som ett hjälpmedel för klinikern vid bedömning av patienter i psykiatrisk vård och svaren kan utgöra underlag för status (se bil. 4)

HAGS (Högfungerande autism/Aspergers syndrom Global Skattningsskala) (Bejerot et al, 2001) beskriver beteenden och förhållanden som kan tala för ett autismspektrumtillstånd. Kan laddas ned från <http://www.slpo.sll.se/upload/CePF/Neuropsykproj/HAGS%203%20sidor.pdf>

Intervjuunderlag:

ASDI (Aspergers Syndrom och Autismspektrum Diagnostisk Intervju): Intervjuchecklista som finns i en tonårs- och en föräldraversion. Frågorna bygger på diagnoskriterier för Aspergers syndrom enligt Gillberg & Gillberg. Frågorna ställs till personen respektive föräldrarna i en semistrukturerad intervju. Intervjuaren måste ha mycket goda kunskaper om Aspergers syndrom.

CARS (Childhood Autism Rating Scale): Utvecklad av Schopler och medarbetare. Används i intervju med föräldrar. Frågor om beteendeavvikelser i barndomen och dessas svårighetsgrad. Förutsätter god kunskap om autism hos intervjuaren, och gott minne hos föräldrarna. Ger en poängsumma som översätts till ingen – lätt – måttlig – svår autism.

ADI-R (Autism Diagnostic Interview – Revised): Utvecklad av Rutter & Lord. Omfattande formulär för strukturerad intervju av föräldrar. Barnets beteende från småbarnsålder går igenom utifrån diagnoskriterier för autism. Kräver goda kunskaper om autism, speciell utbildning och tar några timmar. Kan kombineras med ADOS (Autism Diagnostic Observation Schedule), en strukturerad observationsmetod utarbetad i första hand för barn, som finns i fyra versioner utifrån verbal förmåga. Användande av ADI-R och ADOS kräver särskild utbildning.

DISCO (Diagnostic Interview for Social and Communication disorders): Utvecklad av Wing & Gould (Leekam et al 2002); ett annat underlag för omfattande anhörigintervju. Är något bredare och fångar inte bara avvikelser typiska för autism utan också andra problem. Kräver goda kunskaper om autism, speciell utbildning och tar några timmar att genomföra.

Axel I-diagnostik/screening

MINI (Mini Internationell Neuropsykiatrisk Intervju) Intervjubaserat instrument för differentialdiagnostik enligt DSM IV (1994, 1998, 2000, 2001 Sheehan DV & Lecrubier Y, svensk version Allgulander et al). Svensk reviderad version 5.0.0 (2006-04-05), går att ladda ner på följande adress: <http://www.webbhotell.sll.se/PageFiles/4382/MINI.pdf>

SCID I Copyright-skyddad diagnostisk intervju för DSM-IV.

SCID I Screen Självskattningsinstrument som täcker in flertalet axel I-tillstånd på screeningnivå.

GAF för generell bedömning av funktion och symtomtyngd. Kan fyllas i av både patient och kliniker var för sig men kräver viss utbildning för att ge en någorlunda ”korrekt” bild.

Axel I-diagnostik/fördjupning

AUDIT (Alcohol Use Disorders Identification Test): Ett frågeformulär med särskilt fokus på att upptäcka tidigt riskbeteende med avseende på alkohol, utvecklat av WHO. Översatt och bearbetat av Prof. Hans Bergman, 1994, Karolinska Institutet, Stockholm. Kan hämtas t.ex. från länk: <http://www.slso.sll.se/SLPOtemplates/SLPOPage1/9920.aspx>
Alt. <http://www.slso.sll.se/upload/Administrationen/AUDIT.pdf>.

DUDIT (Drug Use Disorders Identification Test): En strukturerad intervju med fokus på riskanvändning av andra droger än alkohol. Översatt av Ann H. Bergman, Hans Bergman, Tom Parmstierna & Hans Schlyter, version 2, 2002, 2005, Karolinska Institutet. Kan hämtas t.ex. från länk: http://www.slso.sll.se/SLPOtemplates/SLPOPage1___9920.aspx
Alt. <http://www.dagensmedicin.se/nyheter/blankettarkiv/dudit.pdf>.

BAI (Beck Anxiety Inventory) (Aaron T Beck och Robert A Steer, 1990): För bedömning av grad av ångest samt förändringar i ångesttillstånd. Kan beställas från Pearson Assessment.

BOCS (Brief Obsessive Compulsive Scale): Självskattningsinstrument för bedömning av förekomst och tyngd av OCD-symtom. Utgår från Y-BOCS och CY-BOCS. BOCS-skalan är mer användarvänlig och kan laddas ned på <http://www.ananke.org/dok/skattning.doc>.

MDQ (the Mood Disorder Questionnaire) (Hirschfeld et al): Skattar förekomst av bipolaritet. Översatt av Dr. Lars Häggström, Psykiatriska Kliniken i Halmstad, med tillstånd av författarna. Kan hämtas t.ex. från länk: http://www.slso.sll.se/SLPOtemplates/SLPOPage1____9920.aspx

PHQ-9 Depressionsenkät (Robert L. Spitzer, Janet B.W. Williams, K Kroenke et al) Översatt av Mats Adler, Affektiva mottagningen Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge. Skalan är tillgänglig för patientarbete och forskning, även som elektroniskt formulär. Eftertryck för försäljning är förbjudet. Kan hämtas t.ex. från länk: http://www.slso.sll.se/SLPOtemplates/SLPOPage1____9920.aspx

Axel II-diagnostik/screening

SSP (Swedish universities Scales of Personality): Självskattningsformulär som är utvecklat utifrån KSP (Karolinska Scales of Personality) och validerat i en svensk population (Gustavsson et al., 2000). Svaren matas in i en datafil och ger ett överskådligt stapeldiagram av olika personlighetsvariabler, väl lämpat som underlag i samtal med patienten. Områden som täcks in är: Misstro, Irritabilitet, Fysisk aggressivitet, Verbal Aggressivitet, Social konformism, Bitterhet, Social distans, Äventyrslystnad, Impulsivitet, Självhävdsförmåga, Stresskänslighet, Psykisk och Somatisk ångestbenägenhet. Gratis.

DIP-Q (Bodlund et al 1998). Självskattningsskala som ger personlighetsstörningsdiagnoser enligt både ICD-10 och DSM IV. Vid datainmatning får man en illustrativ bild i form av stapeldiagram som kan vara underlag för diskussion med patienten. Skalan är gratis.

SCID II är en strukturerad intervju som följer DSM-IV. Copyrightskyddad.

SCID II Screen. Självskattningsskala som korrelerar hyggligt med den axel II-diagnostik som man får med en fullständig SCID II intervju (Ekselius et al. 1994).